

MEDYADAN “ESTETİK-GÜZELLİK” UYGULAMALARINA “MERDİVEN ÜSTÜ” BİR BAKİŞ: “ADANA’DAKİ SAHTE ESTETİK İDDİALARI” HAKKINDAKİ HABERLERİN DEĞERLENDİRMESİ

Osman ARASLI*

ÖZET

Bu çalışmada, günümüzdeki “ideal/güzel/estetik beden” anlayışının yeniden üretiminde önemli bir rol oynayan medyanın “estetik-güzellik uygulamaları” bağlamındaki sorunlara bakış açısının haberler üzerinden tartışılması amaçlanmıştır. Bu nedenle, Mayıs 2017 - Ekim 2017 tarihleri arasında yayınlanan “Adana’daki sahte estetik operasyon skandalı” iddialarıyla ilgili haberler içerik analizi yöntemiyle incelenerek yorumlanmıştır. Türkiye’nin en çok tiraj yapan *Hürriyet*, *Sabah* ve *Sözcü* gazetelerinin web sitelerinde yer alan haberlerin değerlendirildiği çalışmada, sorunların episodik (olaysal) bir yapıda ele alındığı, kişiselleştirildiği, konuyla ilgili akademik yaklaşımlara yer verilmediği, öte yandan bireylere “estetik-güzellik uygulamaları” hakkında bir takım önerilerde bulunulmakla yetinildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden, Estetik-Güzellik Uygulamaları, Medya, Haber

AN APPROACH OF MEDIA’S ON AESTHETICS AND BEAUTY PRACTICES: AN EVALUATION OF NEWS ON ALLEGATIONS OF FAKE AESTHETIC PRACTICES IN ADANA

ABSTRACT

The media plays an important role in there structuring of the “ideal, beautiful, aesthetic body” mentality. The aim of the study is to discuss the media’s view of “aesthetics, beauty practices”. News about the aesthetic operation scandal in Adana published between *Hürriyet*, *Sabah* and *Sözcü* in the first three bestselling newspapers in Turkey between May 2017 and October 2017 were evaluated. Content analysis method was used in the study. Research findings show that the news is episodically processed, personalized and academic approaches are not included in the news. On the otherhand, it was determined that insufficient suggestions were made to the individuals about “aesthetics, beauty applications” in the news.

Keywords: Body, Aesthetics And Beauty Practices, Media, News

* Bu çalışma, 2-3 Kasım 2017 tarihleri arasında Erzurum’da Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde düzenlenen III. Uluslararası Sağlık İletişimi Sempozyumu’nda özet olarak sunulan sözlü bildirinin değiştirilip genişletilerek makale haline getirilmiş halidir.

** Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi, Ardahan Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı, osmanarasli@ardahan.edu.tr.

GİRİŞ

“Ortaçağ’da, Kilise tarafından uygulamaya koyulan öğretilerde çile çeken ve kurtarılmak için acıya katlanması gereken beden” (Nazlı, 2006: 4) günümüzde “tüketim ve gösterişe dayalı kapitalizmle birlikte önemsenmeye” (Kızılcıçelik, 2003: 89) ve “post modern dönemde sağlıklı, estetik ve fit görünme arayışıyla birlikte daha fazla tüketimi yeniden üreten” (Kurt, 2016: 1318) “yan anlamlarla yüklü ahlaki ve ideolojik işlevde tam anlamıyla ruhun yerini alan bir kurtuluş nesnesi” (Baudrillard 2010: 163) haline gelmeye başlamıştır. “Bedenle bağlantılı güzellik imgesinin süreç içerisinde değişime uğramasıyla” (Yaktıl Oğuz, 2010: 32) birlikte “beden bakımı ve güzelleştirmesine yönelik söylem ve eylemlerde muazzam bir patlama yaşanmış” (Aktaran; Özhan Dedeoğlu ve Kazançoğlu, 2005: 86) ve “beden, üzerinde her türlü değişimin yapılabildiği plastik bir madde haline gelerek bir ‘tasarıya’ dönüşmüştür” (Nazlı, 2006: 10). Bu noktada “sağlıklı olmak yerine kozmetikleştirilmiş bir şekilde sağlıklı ve genç görünmenin öne çıktığı” (Sezgin, 2011: 57) “medyada bedenle ilgili estetik ve güzellik imgelerinin yüceltildiği ve kusursuz bedenlerin sergilendiği görülür” (Gür, 2010: 301). Gazetelerde sıklıkla haberlerin içinde ideal bedenden bahsedilir. Özellikle ünlü kişiler aracılığı ile “haber” adı altında zayıflığın ve genç görünmenin önemine vurgu yapılır (Eşiyok Sönmez ve Özgen, 2017: 83). Ancak haberlerin yol açabileceği yarar ve zararlar hesap edilmemektedir. Gereksiz estetik ameliyatlar, anti-aging, detoks, botoks gibi uygulamaların kitle iletişim araçlarından yansıyan, küreselleşmenin yaygınlaştırdığı ve empoze ettiği “insan yapımı” kamu sağlığı riskleri olduğu (Çınarlı ve Yılmaz, 2005: 163) argümanı düşünüldüğünde medyanın günümüz beden anlayışı çerçevesinde estetik ve güzellik uygulamalarına bakış açısı sorgulanır hale gelir.

Medyanın, haber metinleri yoluyla bedene yönelik estetik-güzellik uygulamalarını nasıl sorunsallaştırdığı ve bedenle ilgili hâkim değerleri sorgulayıp sorgulamadığı bu çalışmanın ana sorusu olduğundan, medyanın “estetik-güzellik” uygulamaları konusundaki bakış açısının Adana’da 2017 yılı Mayıs ayının başından itibaren gündeme gelen “sahte estetik operasyonu skandalı” iddialarıyla ilgili haberler üzerinden tartışılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın soruları şunlardır: Haberlerde bedenle ilgili durum ve sorunlar nasıl anlamlandırılmıştır? Haberlerde hekim ve uzmanların görüşlerine ve yeterli bir şekilde yer verilmiş midir? Haberler anlatılarında bu tür sorunlu işlemlere karşı yapılan denetimler, yasal yaptırımlar ve hukuki düzenlemeler değerlendirilmiş midir? Olayların failleri ve kurbanları olarak anılan kişiler nasıl ve hangi şekillerde temsil edilmiştir? Haberlerin dilsel özellikleri ve başlıklarının olayların yorumlanmasındaki etkisi nedir? Haberlerde açıklamasına ağırlık verilen aktörler kimlerdir ve açıklamalardaki hâkim nitelik hangi boyutlardadır? İddialar, bir takım sağlık sorunlarıyla ilişkili olarak aktarılmış mıdır? Haberlerde yasal güzellik uygulamaları hakkında yeterli bilgilendirme yapılmış mı? Çalışma, medyanın haberler yoluyla “estetik-güzellik uygulamaları” hakkındaki sorunları ele alma biçimini tartışması ve bedenle ilgili uygulamaları belirleyen sosyo-kültürel paradigmaya dikkat çekmesi açısından önemlidir. Ayrıca, Türkiye’de medyanın sağlık anlayışını doğrudan “sahte estetik iddiaları” ile ilgili güncel haber-

ler üzerinden değerlendiren araştırmalara rastlanmadığından, söz konusu çalışma sağlık iletişimi literatürüne katkı sağlayabilir.

Çalışmada Türkiye'nin en çok tiraj yapan ilk üç gazetesi olan *Hürriyet*, *Sabah* ve *Sözcü*'nün (Medyatava, 2017 ve Gazetetirajları, 2017) web sitelerinde Mayıs 2017 - Ekim 2017 tarihleri arasında yayınlanan haberler amaçlı örneklem çerçevesinde içerik analizi yöntemiyle incelenerek yorumlanmıştır. Merten, içerik analizini "sosyal gerçeğin belirgin (manifest) içeriklerinin özelliklerinden, içeriğin belirgin (manifest) olmayan özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla sosyal gerçeği araştıran bir yöntemdir" şeklinde tanımlamaktadır (Aktaran; Gökçe, 2006: 18). İçerik çözümlemesi, içeriğin belirgin unsurlarını saymaya dayalı pozitivist bir çerçevenin dışında, medya metinlerinin üretim bağlamlarına ve anlamlarına yönelik çıkarsamaları içeren daha bütüncü bir yöntemdir (Yıldırım, 2015: 106). Gazetelerin web sitelerinde "Adana silikon", "Adana estetik", "dudak silikonu" anahtar sözcükleri yazılarak aramalar yapılmıştır. Videolardan ibaret haberler ve köşe yazıları araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Olayla ilgili toplam 64 haber derlenmiştir. Analiz için haberler kodlama cetveline kodlanmıştır. Kodlama sonrası veriler SPSS programına aktarılarak tablolaştırılmıştır. Tablolar değerlendirilerek sonuca ulaşılmıştır.

1. BEDEN, GÜZELLİK VE ESTETİK SARMALI

Bedenle ilgili yaklaşımlar tarihsel ve toplumsal süreçlere göre değişir. "Doğu toplumlarında kutsal sayılan ve "Tanrı'nın yarattığına kulunun müdahale etmesine izin verilmeyen beden" (Cirhinlioğlu, 2015: 136) ile ilgili anlayışlar özellikle Batı'da farklı şekillerde ortaya çıkar. Ortaçağ'da, 15. Yüzyıldan önce Kilisenin yeryüzünü düzene sokmak adına uygulamaya koyduğu öğretilerindeki içerikte beden, çile çeken ve pişmanlık, kurtarıma talebine koşut olarak her türlü acıya katlanması gereken bir beden olduğu görülür (Nazlı, 2006: 4). 19. Yüzyılda Nietzsche, insan bedeninin tamamlanmamış olduğunu, Turner ise, insan bedeninin çevre ile dialektik bir ilişki içerisinde bulunduğunu belirtmiştir (Cirhinlioğlu, 2015: 137). Deleuze ve Parnet'in 'fizikî, biyolojik, psişik, sosyal, fiilî olabilirler, bunlar daima gövdedirler veya derlemedirler' dediği bedenler, kapitalizmle birlikte önemsenmeye başlanmıştır. Kapitalizm, tüketim ve gösteriş üzerine kurulu olduğu için bedeni önemsemiştir (Kızılçelik, 2003: 89). Post modern dönemde beden; sağlıklı, estetik ve fit görünme arayışı ile şekillendirilmektedir. Bedenin kusursuzlaş(tır)ma ayınlara hazırlanması, tıbbi alana ilişkilendirilerek dayatılmakta ve tüketim toplumun haz arayışını ve daha fazla tüketimi yeniden üretmektedir (Kurt, 2016: 1318).

Beden günümüzde yan anlamlarla yüklü bir nesnedir. Bin yıllık püritanizm çağından sonra fiziksel ve cinsel özgürleşme biçimi altında bedenin "yeniden keşfi" ve reklamda, modada, kitle kültüründeki bedenin etrafını kuşatan sağlık, perhiz, tedavi kültü, gençlik, zariflik, erillik/dişillik saplantısı, bedenle ilgili bakımlar, rejimler, fedakârca uygulamalar, bedenin günümüzde kurtuluş nesnesine dönüştüğünün tanığıdır. Beden bu ahlaki ve ideolojik işlevde tam anlamıyla ruhun yerini almıştır (Baudrillard, 2010: 163).

“Bedenle bağlantılı olarak güzellik imgesi süreç içerisinde değişime uğramıştır” (Yaktıl Oğuz, 2010: 32). “İnsanın en eski uğraşlarından biri olan güzel” (Timuçin, 2008: 20) ile bağlantılı olarak, “çağcılık öncesi toplumların çoğunluğunda “ideal beden”in örneği zayıflığa karşıttır. Sözelimi ‘ideal kadın’ ‘etli butlu’ olan, 1600 ve 1700’lerde de ‘epey yuvarlak’ bedene sahip olandır” (Giddens, 2000: 124). “19. Yüzyılda da iri kadınlar güzellik imgesi olarak düşünölmüştür. 1950’lerde Marilyn Monroe gibi figürler arzu nesnesi olmuştur” (Yaktıl Oğuz, 2010: 32). 1960’lı yılların Anadolu taşralarında “tombul” güzellik türkölere konu edilirken, aynı dönemin şehirli kadınlarının, televizyon ve sinemanın ince bedenli yıldızlarının etkisine girmeleri çok uzun zaman almamıştır (Yücel Doğan, 2010: 53). Türkiye’de 1980’lerin sonundan itibaren gelişen tüketim kültürünü yoğun olarak yaşayan büyük kentlerin orta sınıf alanlarında beden bakımı ve güzelleştirmesine yönelik söylem ve eylemlerde muazzam bir patlama yaşanmıştır (Aktaran; Özhan Dedeoğlu ve Kazançoğlu, 2005: 86).

Ekonomik kriz dönemlerinde bile çok sayıda insan görünümelerini değiştirecek tıbbi operasyonlar için ciddi miktarlarda para ödemeyi göze alabilmektedir (Bilgin, 2015: 322). Bir zamanlar Manhattan’da ya da Hollywood’da yaşayan, belli bir yaşa gelmiş kadınlara mahsus olan estetik cerrahi, genç kadınları da etkilemekte ve daha çok rağbet görmektedir (Twenge ve Campbell, 2010: 212).

Tüketim kültürünün oldukça boyutlu bir şekilde sarıp sarmaladığı beden, bir ‘tasarı’dır artık. ‘Tasarı beden’, modern teknolojilerin de yardımıyla üzerinde her tür değişimlerin yapılabildiği plastik bir madde haline gelmiştir (Nazlı, 2006: 10). Estetik cerrahi, yalnızca tıp söylemi ve pratiğinin sınırlarında hızlı bir şekilde gelişen bir uzmanlık alanı olmaktan ziyade, bedenle ilgili deneyim, bedenler arası algı/sınır/karşılaşmaları dönüştüren beden politikalarından biridir. Estetik cerrahi girişimleri ve müdahaleleri yüz, cilt, burun, kulak, göz kapağı, meme, kalça, diş, saç ve cinsel üreme organları gibi alanlara kadar uzanmaktadır. Estetik cerrahi, genç ve güzel görünmek ve kişilerin vücutlarının hoşlanmadıkları bölgelerinin kusurlarını ortadan kaldırmak, hayat evrelerinde yaşanan çeşitli riskler ve kazalar sonucunda bedenlerinde meydana gelen tahribatları yok etmek ve toplumsal dönemin ‘makbul’ bedenine kavuşmak isteyen ve mensup olduğu ırkın fiziksel özelliklerinden memnun olmayan öznelere, bedenlerini ve dolayısıyla kendilerini yeni baştan inşa etmelerinin fırsatlarını sunabilmektedir (Odabaş, 2008: 58-59). Fakat estetik ameliyatlar ve diğer estetik müdahalelerle tıp dünyası insanlara adeta “Kendi bedenini kendin yarat, bu senin elinde!” mesajını vererek, onları bedensel anlamda zorlayan ve toplumsal konumlarına göre belli estetik kalıplara sokan, sınırlayan bir anlam üretmiştir (Özbay, vd., 2011: 18). Öte yandan estetik ameliyatların artması sağlıklı güzeleğe neden olabilmekte, sağlıklı da olsa güzelleşmek, neredeyse bir Tanrı buyruğuna dönüşmektedir. Bireye ya da ameliyat koşullarına göre değişen risklere ve hastaların sağlık geçmişinin de göz önüne alınarak estetik ameliyatların kanama ve dikiş riskleri, nekroz (doku ölümü), sinirlerin hasar görmesi, anesteziye ters reaksiyon (uyuma yerine uyarılma) gibi olumsuz sorunlara yol açabildiği de görülmektedir (Güzel, 2013: 72-74).

2. MEDYADA İDEAL, ESTETİK, GÜZEL BEDEN SÖYLEMİ

Medya bedenler ile ilgili toplumsal temsillerin, yani hayatı keşfetmeye, algılamaya ve düzenlemeye imkân tanıyan değerler, düşünceler ve pratikler sisteminin sürekli üretildiği, yapılandırıldığı ve dönüştürüldüğü bir alandır (Odabaş, 2008: 56).

Gençlik ve güzelliği yaşamsal bir gerçeklik haline getiren kozmetik ve medya endüstrileri, fasılasız kişilerin hurdaya çıkmama yollarını işler. Herkes her durumda ölümlü bedenini gözlemek ve genç görünmeye çalışmak, bunun gereklerini yapmak durumundadır (Seçkin, 2014: 74).

"Sağlık, kişisel bakım, genç kalma, formda olma prezantabl görünme etkinlikleri tüketim ekonomisinin yapı taşlarını oluşturduğu ve etki alanlarının bedende" (Kalan, 2014: 146-147) görüldüğü söylenebilir. "Sağlıklı olmak yerine kozmetikleştirilmiş bir şekilde sağlıklı ve genç görünmenin öne çıktığı" (Sezgin, 2011: 57) "medyada bedenle ilgili estetik ve güzellik imgeleri yüceltilir ve kusursuz bedenler sergilenir" (Gür, 2010: 301).

İnsanların en zayıf oldukları alanlardan olan güzellik, yaşlılık, güçten düşme gibi konuların medyada yoğun olarak yer alması, günümüzün hâkim ideolojisi olan kapitalizmin yaşam alanının insan bedeni ve yaşamı süreci olduğunu gösterir (Demez, 2012: 518). Sağlık hizmeti arz edenler (yatırımcılar, estetisyenler, hekimler vb.) psikolojik fayda ve estetik ihtiyaç unsurları birleştirerek, özellikle medya kanalıyla bireylerde daha çekici ve yakışıklı olmak gibi modern sağlık ihtiyaçları oluşturmakta ve bunun için insanları estetik operasyon yaptırmaya teşvik edebilmektedir (Akkaş, vd., 2016: 108-109).

Tıbbi bir dergi olan *Plastic and Reconstructive ve Surgery*'de yayınlanan bir araştırmada, plastik cerrahi hastalarından beşte dördünün, kozmetik cerrahi arayışlarında televizyon programlarından etkilendikleri belirtilmektedir (Twenge ve Campbell, 2010: 216). "İnsanların arzu edilen beden yapısına kavuşmak için fedakârlıklarla dolu etkinlikler içerisine girdiği günümüzde" (Tiryaki, 2014: 220) sağlıklı yaşam endüstrisi içinde estetik ve kozmetik alanı önemli bir paya sahiptir. Sağlık tanımı içinde daha çok 'ruhsal sağlığın iyiliği'ne hizmet eden estetik ve kozmetik sektörü hızla büyümekte ve karlılığını artırmaktadır (Sezgin, 2011: 67). "Diğer yandan estetik ve kozmetik pazarının büyüklüğü ve karlılığı medyadaki haber/yazıların artmasına neden olmaktadır" (Sünbül Olgundeniz ve Çatalcalı, 2012: 177)

3. HABER VE HABER SÖYLEMİ

Medya tarafından yeniden üretilen 'ideal, güzel ve estetik' beden söylemi ve bedenle ilgili estetik-güzellik uygulamalarına yönelik bakış bağlamında temel bir kavram olarak habere çeşitli boyutları ve işlevi dâhilinde değinilmelidir. "Haber, gerçekliği olduğu gibi aktardığını iddia eden" (Dursun, 2010: 21), "sözmerkezli (logocentric) kültürün bir öyküleme biçimi olan" (İnal, 1996: 101), "toplumsal gerçekliği inşa eden" (Dursun, 2004: 43), öte yandan "şeyleri hep aynı tarzda bir araya getirmeye dayanan" (Arslan Yeğen, 2004: 71) "bir bilgi türü"dür (Dursun, 2010: 21).

van Dijk, haberi, toplumda var olan egemen söylemlerin bir ürünü olarak ele alır. Hall ise, egemen söylemlerin haber metni içinde yeniden kurulduğuna işaret eder. Haber söylemi güç/iktidar sahibi kurum ve kuruluşların söylemlerinden bağımsız değildir. Bu söylem, gazeteciliğin günlük pratikleriyle birlikte örgütlü bir iş şeklinde, gazetecilerin profesyonel ideolojileri içinde, somut tarihsel koşullar ve üretim amı ile belirlenen ve medyanın ekonomi politikası içinde yapılanan özelliğindedir (İnal, 1996: 95-96-97).

Çünkü bir haber kurumu izleyiciler, sahipler, çeşitli toplumsal ve siyasi kurumlar; reklamcılar; potansiyel içerik üreticileri (haber ajansları ve diğer kurumlar) ve düzenleyici kurumlarla ilişki kurmak zorundadır (McQuail ve Windahl, 2010: 203).

Haber Çerçevesi, Bağlamı ve Yapısı

Tuchman, haber yapma işinin kendisinin bağlamına gömülü olduğunu; buna karşılık haber öykülerinin genellikle üretildiği bağlamdan koparılmış olduğunu ve bu nedenle haberin haberciler ve gazetecilik örgütlerinin etkinlikleriyle kurulan bir “çerçeve” olduğunu belirtir (Dursun, 2004: 43-40). Hall’e göre haber bağlamsız güncelliktir. Haberde kavramlar, bir olayı çerçevelemek için kaynaklar tarafından ortaya atılmasıyla birlikte, ortaya çıkan yeni olaylarla da aynı kavramlar kullanılmaya başlanır ve bağlama özgü, ilişkilendirici bağlantılarla aktarma yapılmaz (Arslan Yeğen, 2004: 80).

İfadeler ya da tümceler, bunları kuran yayıncılar hiç farkında olmaksızın, bilinçdışı olarak bir toplumun ideolojik çerçevelerine ve sınıflandırma şemalarına dayanıyor ve onları yeniden üretiyor olabilir (Hall, 2005: 95). Haberde yer alan olay, zaman ve yer ile sınırlı ayrı oluşumlardır. Sorun veya konu ise; haber içeriklerinde yer alan çeşitli olguların geniş kategorileridir (Terkan, 2005: 42).

Iyengar’a göre, haber yapısı episodik (olaysal) ve tematik (konusal) olarak iki türdür. Episodik haber yapısı; meseleleri, spesifik olaylar açısından tasvir eder. Bir yerin bombalanması, yasadışı ilaçların kullanımı, evsiz insanların içinde bulunduğu durum gibi. Tematik haber yapısı ise, olayları daha geniş ve soyut bir şekilde tasvir eder. Örneğin fakirlik üzerine tematik bir haber vs. (Aktaran; Terkan, 2005: 53).

3.2. Haberde İdeal Beden Söylemi ve Haberin İşlevi Sorunu

Yukarıda haberle ilgili eleştirel yaklaşımlar tarafından belirtilen hususlar beden sorununu ilgilendiren haberlerde de söz konusudur.

Gazetelerde sıklıkla haberlerin içinde ideal bedenden bahsedilir. Özellikle ünlü kişiler aracılığı ile “haber” adı altında zayıflığın ve genç görünmenin önemine vurgu yapılır. (...) İtalya’da 1985-1995 yılları arasında yayınlanan ulusal gazete ve dergilerdeki 347 yayının incelendiği bir çalışmada güzellik idealinin özellikle spor, güzellik, vücut bakımı ve kozmetik cerrahi haberlerinin içinde verildiği ortaya konmuştur (Mondini vd.,’den aktaran; Eşiyok Sönmez ve Özgen, 2017: 83).

Öte yandan "kozmetik ve estetik ile ilgili konular, bireysel bir sorun olarak harekete geçilmesi, müdahale edilmesi gereken durumlar olarak gösterilebilmektedir" (Sezgin, 2011: 69).

Yayınlanan haberlerin bilgilendirmeden çok haberdar etmeyi hedefleyen, güncel ve tüketime yönelik, yaşam tarzları önerir düzeyde olduğu görülmektedir. Cinsellik, güzellik, yaşlılık gibi kavramların çok işlenmesi tüketim toplumuna, imaj ve görünümün öne çıktığı ideolojiye işaret eder. Bu anlamda medya yayınlarında verilen mesaj; sağlıklı beden estetik ve bakımlı ve temiz olduğu yönündedir (Demez, 2012: 530). Haberlerin yol açabileceği yarar ve zararlara hesap edilmemektedir. Gereksiz estetik ameliyatlara, anti-aging, detoks, botoks gibi uygulamaların kitle iletişim araçlarından yansıyan, küreselleşmenin yaygınlaştırdığı ve empoze ettiği "insan yapımı" kamu sağlığı riskleridir (Çınarlı ve Yılmaz, 2005: 163)

Bu nedenle hem sağlık hem de bedenle ilgili uygulamalar açısından haberin nasıl bir işlev yüklediği sorgulanır hale geldiğinden, çalışmanın bundan sonraki kısmında Adana'da 2017 yılı Mayıs ayından itibaren gündeme gelen "sahte estetik müdahalesi iddiaları" hakkındaki haberlerin içerik analizi yoluyla elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlara yer verilecektir.

BULGULAR

Web Siteleri		Sıklık	Geçerli Yüzde
www.hurriyet.com.tr		20	31,3
www.sabah.com.tr		20	31,3
www.sozcu.com.tr		24	37,5
Toplam		64	100,0
Ana Konular	Sıklık	Geçerli Yüzde	
Estetik Uygulaması	27	42,2	
Tedavi	14	21,9	
Adli Süreçler	23	35,9	
Toplam	64	100,0	

Tablo 1. Haberlerin Web Sitelerinde Dağılımı ve Haber Metinlerinin Ana Konuları

Haberlerin % 31,3'ü *Hürriyet*, % 31,3'ü *Sabah* ve % 37,5'i *Sözcü* gazetelerinin web sitelerinde yayınlanmıştır. Haberlerde % 42,2 estetik uygulaması, % 21,9 şikâyetçilerin tedavi süreci, % 35,9 adli süreçler (soruşturma/yargılama/suç duyurusu) ana konulardır. Ana konular gündemdeki "sahte estetik iddiaları" ile ilgili "tıbbi ve hukuki" gelişmeleri oluşturmaktadır. Haberlerde sahte estetik uygulamasına maruz kalan şikâyetçilere yönelik yapılan tedaviler ön plandadır. Ancak şikâyetçilerin tedavi süreci ve yasa dışı estetik sorunuyla ilgili haberlerin ayrıntılarında, hekimler ve yetkililerin yasa dışı uygulamalar üzerine bir takım değerlendirmeleri özetle şöyledir: "Çukurova Üniversitesi (ÇÜ) Tıp Fakültesi Plastik ve Estetik Cerrahisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Metin Yavuz: Bu dolguyu ancak plastik cerrahlar ve dermatologlar yapabilir." (Hürriyet, 23 Mayıs 2017), "Medikal Estetik Tıp Derneği

(MESTDER) Başkanı Dr. Devrim Gürsoy: Bu alanda çalışan hekimler ister plastik cerrah, ister dermatolog, isterse de medikal estetik hekim olsun bir araya gelip bu konunun standartlarının doğru şekilde oluşturulması konusunda katkı sağlamasını ortaya çıkartmalıdır.” (Hürriyet, 8 Mayıs 2017), “Estetik ve Plastik Cerrahi Uzmanı Op. Dr. Ali Duman: ...neden dudaklarınıza dolgu yaptırmak, alnınıza botoks yaptırmak için işin uzmanları dururken... başka insanlara gidersiniz? Bu konuda Sağlık Bakanlığı'nın ve ilgili kurumların acil biçimde yasal önlemler alması şart. Birkaç aylık kurslarla kendilerini estetik uzmanı olarak tanıtanlara itibar etmesinler.” (Hürriyet, 11 Mayıs 2017), “Prof. Dr. Metin Yavuz: Sağlık kuruluşunda ve kliniklerde uzman kişilerin diplomaları..duvarda asılıdır. Her önüne gelen böyle uygulamalar yapamaz.” (Sözcü, 23 Mayıs 2017), “Daily Mail'in haberinde, İngiltere'de ameliyatsız kozmetik prosedürlerinin herkes tarafından uygulanmadığının altı çizildi.” (Sözcü, 7 Mayıs 2017), “Sağlık Bakanlığı: ... botoks ve dermal dolgu işlemleri sadece uzman tabipler ile medikal estetik sertifikasına sahip hekimler tarafından yalnızca sağlık kuruluşlarında yapılabilmektedir.” (Sözcü, 5 Mayıs 2017), “Prof. Dr. Metin Yavuz: dudağa uygulanan... materyaller her yerde satılıyor. Hem piyasada var hem de yurt dışından getiriliyor. Uzakdoğu'dan getirilen materyaller ucuz ve tehlikeli olabiliyor. Ölüm riski de var.” (Sabah, 5 Mayıs 2017). Adli süreçleri içeren olaylar hakkındaki haberlerin satır aralarında yasadışı müdahale suçunun nitelikleri, yasal yaptırım ve ilgili hukuki düzenlemelerle ilgili bilgiler mevcuttur. Örnekler: “Soner G.... hakkında ‘dolandırıcılık’ ve ‘diploması olmadığı halde hasta tedavi etmek’ suçlarından tutuklama kararı verilmişti.” (Hürriyet, 23 Mayıs 2017), “Soner G... hakkında ‘Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanuna muhalefet’ suçundan başlatılan soruşturma tamamlandı. Savcı, ‘kuaförün diploması olmadığı halde, menfaat temin etmek amacına yönelik olmasa bile, hasta tedavi eden veya tabip unvanını takınması’ nedeniyle 5 yıla kadar hapis, bin güne kadar adli parayla cezalandırılmasını istedi.” (Hürriyet, 6 Haziran 2017), “... ‘1219 Sayılı kanuna aykırılık’ suçundan 2 yıldan 5 yıla kadar hapis istemiyle yargılanmasına başlandı.” (Sabah, 6 Temmuz 2017), “Sağlık Bakanlığı: ... kanunlarımıza göre ‘Diploması olmadığı hâlde, menfaat temin etmek amacına yönelik olmasa bile, hasta tedavi eden veya tabip unvanını takınan şahıs iki yıldan beş yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır’ hükmü düzenlenmiştir.” (Sözcü, 5 Mayıs 2017).

Fotoğrafi Önplandaki Aktör	Sıklık	Geçerli Yüzde
Şikayetçi(ler)	51	79,7
Zanlı	3	4,7
Şikâyetçi ve zanlı	4	6,3
Sağlık Yetkilisi	2	3,1
Sivil Toplum Örgütü	2	3,1
İkon Fotoğraf	1	1,6
Yok	1	1,6
Toplam	64	100,0

Tablo 2. Haberlerde Fotoğrafi Önplandaki Aktörler

Haberlerde fotoğrafı ön plana çıkarılan kişi ya da aktörlerden; şikâyetçi/şikâyetçiler %79,7, zanlı % 4,7, şikâyetçi ve zanlı % 6,3, sağlık yetkilisi % 3,1, sivil toplum örgütü temsilcileri % 3,1, ikon fotoğraf ise 1,6'dır.

Önplandaki Beden Detay Durumu	Sıklık	Geçerli Yüzde
Yok	10	15,6
Estetik Çekicilik	5	7,8
Estetik Sorunu	49	76,6
Toplam	64	100,0

Tablo 3. Fotoğraflarda Önplandaki Beden Detay Durumu

Haberlerdeki fotoğraflarda özellikle şikâyetçi kişi/kişilerin dudak, yüz gibi estetik operasyon olayına konu olan beden detaylarıyla ilgili ön plana çıkarılan herhangi bir durum olup olmadığı araştırılmıştır. Buna göre, "estetik soruna" işaret eden haberlerin oranı %76,6'dır. % 7,8'inde estetik çekicilik, % 15, 6'sında ise herhangi bir durum söz konusu değildir.

Dil Özellikleri	Sıklık	Geçerli Yüzde
Tarafli	53	82,8
Nötr	11	17,2
Toplam	64	100,0
Ana Başlık Niteliği	Sıklık	Geçerli Yüzde
Sansasyonel	12	18,8
Özetleyici	17	26,6
Uyarıcı	7	10,9
Bilgilendirici	13	20,3
İlgi çekici	8	12,5
Suçlayıcı	7	10,9
Toplam	64	100,0

Tablo 4. Haberlerin Dil Özellikleri ve Ana Başlığının Genel Niteliği

Haberlerin % 82,8'i tarafli, % 17,2'si nötr bir dile sahiptir. "Adana'da kendisini doktor olarak tanıtan sahte estetikçiye dudaklarına silikon yaptıran Güllü Sel, 'Dudaklarımda inşaat silikonu varmış bunu acı bir şekilde öğrendim ameliyat olmam gerekiyor' dedi." (Hürriyet, 27 Eylül 2017), "Sahte estetikçi kuaför...." (Sabah, 10 Ağustos 2017), "Adana'da sahte estetik uzmanının mağdurları artıyor" (Sözcü, 4 Mayıs 2017) gibi hüküm verici ve yargılayıcı haber dili örnekleri söz konusudur. Haberlerin % 18,8'inin ana başlığı sansasyonel, % 26,6'sı özetleyici, % 10,9'u uyarıcı, % 20,3'ü bilgilendirici, % 12,5'i ilgi çekici, % 10,9'u suçlayıcıdır. Başlık türleri haberlerde temsil edilen "bedenler" ve "bedenlere yapılan uygulamanın" anlamlandırılmasında işlevseldir. Sözelimi, "Gerçeği öğrenince şok oldu! Dudaklarına 'silikon' diye!" (Hürriyet, 27 Eylül 2017), "Silikon mağduru sadece Merve Keleş değilmiş!" (Sabah, 4 Mayıs 2017), "İnşaat silikonu kullanmışlar" (Sözcü, 27 Eylül 2017) tarzındaki sansasyonel başlıklar, bedene karşı işlenen "suç ve skandallara"

işaret eder. “Az kalsın dudaklarından ediyordu! Soruşturma tamamlandı.” (Hürriyet, 6 Haziran 2017), “Dudağına inşaat silikonuyla dolgu yapılan kadın 18. ameliyatını olacak” (Sabah, 13 Ekim 2017), “Estetik mağduru hemşire dünya medyasına konu oldu” (Sözcü, 7 Mayıs 2017) şeklindeki özetleyici başlıklar ise haberlerde olaylara yönelik “skandal” algısını pekiştirir. “Merdiven altı güzellik merkezlerine dikkat” (Hürriyet, 8 Mayıs 2017), “Son günlerin en moda estetik uygulamasını yaptı ama şimdi çok pişman!” (Sabah, 2 Mayıs 2017), “Prof. Dr. Yavuz: Yasal olarak suç” (Sözcü, 23 Mayıs 2017) şeklindeki uyarıcı başlıklar ise, ideal beden söylemi ve uygulamalarını sorgulamaktan uzaktır. “Silikon mağduru hemşireden haber var” (Hürriyet, 15 Mayıs 2017), “Silikon mağduru hemşire iyileşti” (Sabah, 5 Haziran 2017), “Merve hemşireden ‘iyileşiyorum’ mesajı” (Sözcü, 14 Mayıs 2017), şeklindeki gelişmelerle ilgili bilgilendirici başlıklar, “Dudakları bu hale geldi...” (Hürriyet, 2 Mayıs 2017), “Silikon mağduru hemşirenin son hali” (Sözcü, 4 Haziran 2017) tarzındaki ilgi çekici kılınmaya çalışılan başlıklarda da benzeri bir durum söz konusudur. “Genç kızı bu hale getirmişti! Kendini böyle savundu: ‘Vur dedikleri yere sıktım’” (Hürriyet, 3 Mayıs 2017), “Silikon skandalında suçlanan kuaför konuştu: Beraber alkol aldıktan sonra..” (Sabah, 3 Mayıs 2017), “Silikon mağduru hemşireye şok suçlama” (Sözcü, 4 Temmuz 2017) şeklindeki suçlayıcı haber başlıkları “estetik uygulamasının” “olay ve kişi eksenli” işlendiğini de gösterir.

Zanlıya Hüküm Verici İfade	Sıklık	Geçerli Yüzde
Hayır	17	26,6
Evet	47	73,4
Toplam	64	100,0
Şikâyetçileri Kurbanlaştırmaya İfade	Sıklık	Geçerli Yüzde
Hayır	21	32,8
Evet	43	67,2
Toplam	64	100,0

Tablo 5. Haberlerde Zanlıya ve Şikâyetçilere Yönelik İfadeler

Haberlerde olayla bağlantılı olarak suçlanan tek bir zanlı söz konusudur. Haberlerin % 73,4’ün de zanlının haberciler tarafından yargılandığı görülmüştür. Örnek ifadeler şunlardır: “Adana’da kendisini doktor olarak tanıtan sahte estetikçi...,” (Hürriyet, 27 Eylül 2017), “...dudak dolgusu yaparak hastanelik eden kuaför...,” (Sabah, 16 Ağustos 2017), “...insanların sağlıklarıyla oynayan...” (Sözcü, 6 Mayıs 2017). Haberlerde şikâyetçilerin “mağdur” olduğuna yönelik “kurbanlaştırmaya” ifadeler % 67,2’lik bir oranla söz konusudur. Örnek ifadeler şunlardır: “20 gündür dışarı çıkmayan markete bile peçeyle gidip gelen...,” (Hürriyet, 4 Mayıs 2017), “...sahte uzmanın kurbanı...,” (6 Mayıs Sabah, 2017) ve “...Silikon mağduru hemşire ameliyat oldu.” (Sözcü, 14 Mayıs 2017).

Açıklaması Ağırlıklı Olan Kişiler	Sıklık	Geçerli Yüzde
Şikâyetçi	28	43,8
Zanlı	6	9,4
Sağlık Uzmanı-Cerrah	10	15,6
Sivil Toplum Temsilcisi	3	4,7
Diğer Kişiler ve Sağlık Kur.	6	9,4
Yok	11	17,2
Toplam	64	100,0
Açıklamalardaki Hâkim Nitelik	Sıklık	Geçerli Yüzde
Suçlama	25	39,1
Bilgi	14	21,9
Uyarı-Öneri	10	15,6
Övgü	2	3,1
Savunma	1	1,6
Özeleştirir	1	1,6
Yok	11	17,2
Toplam	64	100,0

Tablo 6. Haberlerde Açıklamasına Ağırlık Verilenler ve Açıklamalardaki Hâkim Nitelik

Haberlerde açıklamasına doğrudan ve ağırlıklı olarak yer verilen kişi ve aktörler arasında şikâyetçiler % 43, 8, zanlı % 9,4, sağlık uzmanı-cerrah % 15, 6, sivil toplum örgütü temsilcileri % 4,7, diğer kişiler ve resmi sağlık makamları % 9, 4'tür. Haberlerin % 17,2'sin de ise herhangi bir açıklama yoktur. Şikâyetçiler ve zanlı dışında diğer kişi ve aktörlerin açıklamalarının haberlerde düşük bir oranda yer alması, haberlerin vaka çerçevesinde habere konu olan kişiler üzerinden aktarılmasıyla bağlantılıdır. Haberlerde ön plana çıkarılan ya da ağırlıklı yer verilen doğrudan açıklamalardaki hâkim nitelik % 39,1 suçlama, % 21,9 bilgi, % 15,6 uyarı-öneri, % 3,1 övgü, % 1,6 savunma, % 1,6 özeleştiridir. Haberlerin % 17,2'inde ise herhangi bir açıklama yoktur. Haberde olaylar ve iddialarla ilgili tarafların daha çok suçlamalarda bulunduğu görülmüştür. Öte yandan mağdurların beden durumları, beden sağlıklarıyla ilgili bilgiler verildiği ve güzellik-estetik uygulamaları konusunda okurlara uyarılarda bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca haberlerde sağlık yetkilerinin olaydaki kişilerin tedavi süreçleriyle ilgili bilgi ağırlıklı açıklamalar yaptıkları, yasa dışı işlemlere karşı okurlara uyarı-önerilerde buldukları tespit edilmiştir.

İfade/İma	Sıklık	Geçerli Yüzde
Yok	2	3,1
Var	62	96,9
Toplam	64	100,0

Tablo 7. Haberlerde Müdahale Olayının Şikâyetçilerin Sağlık Sorunu Yaşadığına Dair İfade/İma

Haber metinlerinde, estetik müdahale olayının ardından şikâyetçilerin sağlık sorunu/rahatsızlık yaşadığına dair ifade ve imaların % 96,9'luk oranla var olduğu tespit edilmiştir. Haberlerde genellikle “uzman olmayan kişiler” tarafından uygun olmayan bir ortam, yöntem ve malzemeyle yapılan estetik-güzellik uygulaması çerçevesinde yaşanan sorunlara temas edilmektedir. Ayrıca “cilde enjekte edilen sahte madde” haberlerde odaklanılan hususlardan biri haline gelmiştir. “...Soner G.’nin...dudaklarına silikon yaptığı hemşirenin...rahatsızlanması ve dudaklarının aşırı derecede şişmesi...,” (Hürriyet, 27 Eylül 2017), “Enjekte edilen belirsiz madde nedeniyle dudağını tamamen kaybetme riskiyle karşı karşıya...” (Sabah, 2 Mayıs 2017), “bayan kuaförüne dudak silikonu yaptırdıktan sonra dudaklarını kaybetme tehlikesi yaşayan...” (Sözcü, 4 Haziran 2017) şeklindeki benzer ifadeler haberlerde bulunmaktadır.

Yasal Uygulamalar Hakkında Bilgilendirme	Sıklık	Geçerli Yüzde
Yok	49	76,6
Olumlu	11	17,2
Nötr	4	6,3
Toplam	64	100,0

Tablo 8. Haberlerde Yasal Uygulamalar Hakkında Bilgilendirme

Haberlerde yasal estetik/cerrahi uygulamalara yönelik % 76,6'lık bir oranla çok boyutlu bilgilendirme yoktur. Bu konuda sınırlı olarak olumlu bilgilendirmeler % 17,2, olumlu ya da olumsuz herhangi bir yönlendirme içermeyen nötr bilgilendirmeler % 6,3'tür. Fakat yasal uygulamalara yönelik az sayıdaki haberde çeşitli ifadeler şunlardır: “Estetik ve Plastik Cerrahi Uzmanı Op. Dr. Ali Duman ... Şimdiye kadar gerçekleştirdiği yüzlerce operasyon sayesinde, yüz ve boyun anatomisini canlı olarak deneyimlediğini, çoğu tıp doktorunun kitaplarda gördüğü kasları, sinirleri, damarları bizzat dokunarak inceleyebildiğini ...” (Hürriyet, 11 Mayıs 2017), “FBM Estetik ve Plastik Cerrahi Uzmanı Doç. Dr. Hayati Akbaş: Güllü hanımla Zahide hanımın programında tanıştık. Muayenesini canlı yayında yaptırdı. Kollarındaki sarkıklığın düzeltilmesini istedi. Ben de kendisini muayene ederek kendisini haklı gördüm. Önceki ameliyatlarını da gözden geçirdim. Hepsisi de ihtiyaç olduğu için yapılmış ameliyatlar.” (Sabah, 13 Ekim 2017), “Çukurova Üniversitesi (ÇÜ) Tıp Fakültesi Plastik ve Estetik Cerrahisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Metin Yavuz: önemli sorunlar yaşamıyoruz... Kullandığımız dolgu maddeleri uluslararası kuruluşlardan onay almış.” (Sabah, 23 Mayıs 2017), “Yılda 50 bin estetik operasyonun yapıldığı Türkiye, dünyada 9'uncu sırada. İstatistiklere göre, burun estetiği en çok rağbet gören ameliyat. Hollanda, Almanya, Fransa ve Belçika'da yaşayan kadınları gözdesi olan Türkiye'de estetik kazaları da yaşanmıyor değil. İşte onlardan bazıları: Senem S. nefes alamadığı için bıçak altına yattı, burnunu yaptırdı ancak ameliyattan sonra burnu çöktü. Diyarbakır'da yaşayan Ş.K., tüylerinden kurtulmak için lazer epilasyon yaptırdı. Ş.K.'nin 5 seans sonunda sırt bölgesi, göğüs ve kollarında 2'nci derece yanık oluştu. Sanatçı Seda Sayan da gözaltı torbalarını aldırma için 8 yıl önce ameliyat masasına yatmış ve kör olma riskiyle karşı karşıya kalmıştı.” (Sabah, 2 Mayıs 2017), “Prof. Dr. Metin Yavuz: Her isteyen her isteği operasyon

yapılmaz. Uzman kişiler, mutlaka sağlık kuruluşunda, klinikte ve muayenehanelerde hastaya hangi operasyonu nasıl yapacağına karar verir.” (Sözcü, 23 Mayıs 2017), “The Sun ‘Merve Keleş’in doktorlar tarafından tedavi edilemezse, aylar sürecektir dizi acılı estetik operasyona maruz kalabileceğini’ aktardı.” (Sözcü, 7 Mayıs 2017). Söz konusu örnek içeriklerde verilen bilgilere göre yasal uygulamaların kişisel bakım ve estetik ihtiyaç çerçevesinde yapılan, titizlik ve deneyim gerektiren ve uygun materyallerle gerçekleştirilen nitelikte olduğu belirtilmektedir. Öte yandan sadece tek bir haberin ayrıntısında Dünya’daki yasal uygulamalar açısından Türkiye’deki duruma ve yaşanan sorunlara bazı veriler ve örnekler çerçevesinde değinilmiştir. Bu nedenle haberlerin genelinde yasal uygulamalar ve insan sağlığı ilişkisini merkeze alarak tartışan herhangi bir detaylı ve aydınlatıcı bilgilendirme boyutu yoktur.

SONUÇ

Günümüzde hâkim kılınan “ideal beden” söylemi ve estetik-güzellik uygulamalarını sorgulatacak nitelikte olan “Adana’daki sahte estetik müdahale” iddialarının medyada (episodik) olaysal yapıda ele alındığı, kişiselleştirildiği, birey ve kamu sağlığı açısından yeterli bir şekilde tartışılmadığı, konuyla ilgili farklı akademik yaklaşımlara yer verilmediği, bunun aksine bireylere bir takım önerilerde bulunularak bedenle ilgili uygulamaları belirleyen sosyo-kültürel paradigmanın örtük biçimde olumlandığı ileri sürülebilir.

Şikâyetçilerin tedavi süreci ve yasa dışı estetik sorunuyla ilgili haberlerin ayrıntılarında, uzman hekimler ve yetkililerin yasa dışı uygulamalar üzerine yaptığı bir takım değerlendirmeler hakkındaki bulgular irdelenmelidir. Haberlerin ana konularıyla ilgili tıbbi gelişmeleri merkeze alan metinlerin detaylarındaki ifadeler, “estetik ve güzellik uygulamalarını kimlerin yapabileceği, işlemlerin standartlarının belirlenmesi gerekliliği, yasal yaptırımların ivediliği, kullanılan materyallerin kalitesinin önemi gibi” konuları kapsamaktadır. Bu durumda birey ve kamu sağlığını yakından ilgilendiren bir sorunla ilgili; az sayıda haber yapılması, gelişmelerin ayrıntıları içerisinde az sayıda uzman görüşlerinin kısaca aktarılması, “bedene karşı hem yasal hem de yasa dışı müdahalenin kamu sağlığı açısından risklerinden” daha ziyade “bedene müdahale etmeye hangi kimliklerin yetkili olduğu” ya da söz gelimi “bireylerin estetik ve güzellik uygulamalarına yönelişlerinin beden ve ruh sağlığı açısından etkileri” değil de “potansiyel tüketicilerin sağlıklarını estetik sektöründe yapacağı tercihlerin doğruluğuyla nasıl güvence altına alacakları” noktasında “okurlara uyarılarda bulunulması” dikkat çekicidir. Bu durum medyanın, uzmanlar aracılığıyla sorunu sağlığın birçok boyutuyla ilişkilendirmemesini beraberinde getirir.

Soruna çözüm getirmeyi amaçlayan yasal yaptırım, denetim ve hukuki düzenlemelere çoğunlukla adli süreçleri içeren olaylar hakkındaki haberlerin satır aralarında dolaylı ve kısa bir şekilde değinilmiştir. Konuyla ilgili haber örneklerinde geçen ifadeler değerlendirildiğinde, estetik ve güzellik uygulamalarına yönelik mevzuat ve yaptırımlarla ilgili bilgilendirme ve hukuki değerlendirmelerin yeterli olmadığı görülmüştür. Örneğin, satır aralarında söz edilen “1219 Sayılı Tababet ve Şuabatı

Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun”un uygulanabilirlik açısından yeterlilik durumu, kanunun benzeri konular ve haller bakımından taşıdığı anlamın ne olduğu, başka hukuki düzenlemelerin olup olmadığı yönündeki bilgiler araştırılmamış ve hukukçuların görüşü alınmamıştır. Yahut sorunun Anayasa’ya göre değerlendirmesi yapılmamıştır. Ayrıca haberlerde söz konusu yasaların “sağlık ve beden” açısından işlevleri tartışılmamıştır. Öte yandan konuyla ilgili herhangi bir emsal karar olup olmadığına değinilmemiştir.

Haberlerin çoğunluğunda estetik-güzellik sorunu, fotoğraflardaki kişilerin bedenlerinde yer alan detaylarla fiziksel anlamda vurgulanmıştır. Konunun geniş kapsamlı sosyal ve kültürel yönleri mesele yapılmamıştır. Öte yandan, uygulamalarla ilgili haberlerde yer alan görseller, ifadeler ve açıklamalar “yasal-yasadışı”, “cerrahi-cerrahi olmayan” şeklinde ayrımlar üzerinden konuya yaklaşıldığı göstermiştir.

Haberlerde “sahte” estetik uygulamalarına maruz kaldığı belirtilen şikâyetçiler ön plana çıkarılmış, çoğunlukla “mağdur” oldukları vurgulanmıştır. Fakat “ideal beden” söyleminin sürekli üretilmesi nedeniyle, gerçekte sorun “mağdur olmaktan” farklı ve derindir. Konu, haberlerde yer verilen olayları yaşayan kişi ya da kişilerle sınırlı olmayan, geniş kapsamlı toplumsal bir sorunu içerir.

Haberlerde yer alan “şikâyetçiler”, birer “tüketici” olarak “bedenleri sahtekârlar tarafından suiistimal edilmiş” bir anlamla öne çıkarılmaktadır. Haberlerde, bu temsilcilerin anlamı, “tıbbi ve cerrahi uygulamaları yapabilecek uzman - emin ellere” teslim edilmesi gereken unsurun beden olduğuna işaret eder. Lakin sorun, bedenlerin sadece “uzman ellere” teslim edilmesi değil, aynı zamanda insanların ruhsal, fiziksel, sosyal problemler yaşayacak denli “ideal beden” söyleminin etkisinde olmalarıdır. Problem, bu söylemle birlikte kapitalizmin tüketim ideolojisinin çeşitli şekillerde yeniden üretilmesi ve bedenin bu çerçevede inşa edilmesi sürecidir.

Haber başlıklarının sansasyonel, özetleyici, uyarıcı, bilgilendirici, ilgi çekici, suçlayıcı nitelikte olduğu ve haber dilinin çoğunlukla taraflı bir özellik sergilediği görülmüştür. Ayrıca haberde olayların tarafları olarak geçen fail ve şikâyetçilerle ilgili bir takım nitelermeler ve kesin yargılarda bulunulduğu tespit edilmiştir. Haberlerde olayların faili olarak geçen zanlıya yönelik kesin suçlamalarda bulunulmuştur. İddiaların araştırıldığı ve yargı sürecinin devam ettiği bilgisinin göz ardı edilmesi bir yana, zanlıyla ilgili gazeteler tarafından bir takım yargılamalar yapılarak “estetik-güzellik” alanında “uzman olmayan kişiler” ve “uygulamalara” dikkat çekilmektedir. Öte yandan haberlerde şikâyetçiler, uzmanlar ve diğer yetkili kişiler tarafından okuyuculara bu tür uygulamalara karşı yetersiz uyarılarda ve önerilerde bulunulmuştur. Sorunun, haberlerde “sahte -gerçek” ikiliği üzerinden sadece bir yönüyle kavranarak değerlendirmenin ve çeşitli önerilerle bireylere birer irade yüklemenin yetersiz kaldığı söylenebilir.

Haberlerde “estetik müdahalenin ardından şikâyetçilerin sağlık sorunu yaşadığı” yönünde bilgiler ve ifadeler söz konusudur. Haberlerde olaylarla ilgili öykülemelerin bir parçası olarak bu yönde ifadeler kullanıldığı söylenebilir. Haberlerde yasal uygulamalar hakkında da çok boyutlu bir bilgilendirme yoktur. Fakat yasal uygulama-

malara yönelik az sayıdaki haberde geçen içeriklere göre, yasal uygulamaların kişisel bakım ve estetik ihtiyaç çerçevesinde yapılan, titizlik ve deneyim gerektiren ve uygun materyallerle gerçekleştirilen nitelikte olduğu belirtilmektedir. Öte yandan sadece tek bir haberin ayrıntısında Dünya'daki yasal uygulamalar açısından Türkiye'deki duruma ve yaşanan sorunlara bazı veriler ve örnekler çerçevesinde değinilmiştir. Bu nedenle haberlerin genelinde yasal uygulamalar ve insan sağlığı ilişkisini merkeze alarak tartışan herhangi bir detaylı ve aydınlatıcı bir bilgilendirmeye rastlanmamıştır. Bireylerin estetik ameliyatlara bağlantılı olarak sağlık sorunları yaşaması her zaman ihtimal dâhilindeyken, incelenen haberlerde sağlık sorunu bilgisi ve yasal uygulamalar hakkında bilgilendirme hususlarının bağlamsal olarak kopuk bir nitelik sergilediği görülmüştür.

Yaşanan olaylar ve iddialar üzerine haberlerde konuyla ilgili farklı alanlardan uzmanların görüşlerine yer verilmemiş, konuya sosyolojik, psikolojik, kültürel, ekonomik çerçevelerde geniş kapsamlı perspektifler getirilmemiştir. Sadece kişilerin bedenlerini korumak için söz konusu "sahte" uygulamalara karşı dikkatli olması gerektiğine dair kanaatler söz konusudur.

Haberlerde olayların bu biçimlerde işlenmesi ve sorunun değerlendirilmesinin, medyanın "ideal beden" söylemini yeniden üreten ve estetik-güzellik uygulamalarını tüketim ideolojisini doğallaştıracak şekilde ihtiyaç haline getiren işlevi ve rolünün olağanlaşmasını meşrulaştırabilecek bir nitelikte olduğu ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- AKKAŞ, Elif., vd.,. “Sağlık İhtiyacının Oluşmasında Estetik Odaklı Manipülatif Haberlerin Değerlendirilmesi”, V. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı I, Isparta, Mayıs 12-15, 2016. 105-117.
- ARSLAN YEĞEN, Umut Tümay (2004). “Haberde Yeni Olan Nedir?”, *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi* içinde. (Der. Çiler Dursun). Ankara: Elips Kitap. 67-87.
- BAUDRİLLARD, Jean (2010). *Tüketim Toplumu Söylenceleri Yapıları*. (Çev. Hazal Deliceçaylı ve Ferda Keskin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. 4. Basım.
- BİLGİN, Rıfat. (2015). Tüketim Kültüründe Kadın Bedeninin Cinsel Kurgu Olarak Konumlandırılması ve Sunumu. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (36), 309–329.
- CİRHİNLİOĞLU, Zafer. (2015). Post-Modern Çözülüş ve Sağlık. *Turkey, Europe: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 131- 148.
- ÇINARLI, İnci ve YILMAZ, Elgiz. “Sağlık Bilincinin Oluşturulmasında ‘Medya Okuryazarlığı’nın Önemi”, I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı, İstanbul, Mayıs 23-25, 2005. 160-165.
- DEMEZ, Gönül. (2012). Medyada Yeni Sağlık Anlayışları ve Kadın Bedeninin Temsili. *Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi*, 9(1), 512–532.
- DURŞUN, Çiler (2004). “Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?”. *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi* içinde. (Der. Çiler Dursun). Ankara: Elips Kitap. 37-65.
- DURŞUN, Çiler. (2010). Kadına Yönelik Şiddet Karşısında Haber Etiği. *Fe Dergi* 2, No. 1, 19-32.
- EŞİYOK SÖNMEZ, Elif. ve Özgen, Özlen. (2017). Medya Kullanımı ve Beden İmajı: Türkiye ve İngiltere Örneği. *Akdeniz İletişim Dergisi*. (27), 78-95
- GAZETE TİRAJLARI (2017). İnternet Adresi; <http://gazetetirajlari.com>. (Erişim Tarihi: 20. 09. 2017)
- GİDDENS, Anthony (2000). *Sosyoloji*. (Haz. Hüseyin Özel ve Cemal Güzel). Ankara: Ayraç Yayınevi. Birinci Baskı.
- GÖKÇE, Orhan (2006). İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- GÜR, E.Gültivin., “Dezenformasyona Uğratılan Bir Sosyal Hak Olarak Sağlık”, II. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, Denizli, Türkiye, 04-06 Kasım 2010, 299-315.
- GÜZEL, Ebru (2013). *Türkiye’de Bir İktidar Alanı Olarak Elitler Üzerinden Güzellik Anlayışına ve Bir Tüketim Nesnesine Dönüşen Kadın Sorununa Bakış*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Ana Bilim Dalı
- HALL, Stuart (2005). “İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı Altında Tutulmanın Geri Dönüşü”, *Medya, İktidar, İdeoloji* içinde. (Der. ve Çev. Mehmet Küçük). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. 3. Basım. 73-121.
- HÜRRIYET Gazetesi (2017). İnternet Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr>. (Erişim Tarihi: 21.09.2017)

- İNAL, M. Ayşe (1996). *Haber Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları.
- KALAN, Özlem. (2014). Foucault'un Biyopolitika Kavramı Bağlamında Moda ve Beden: Vouge Dergisi Üzerinden Bir Söylem Analizi. *Selçuk İletişim*, 8 (3), 140-162.
- KIZILÇELİK, Sezgin. (2003). Küreselleşme Beden ve Şizofreni . *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 89-94.
- KURT, Aşula. (2016). Tüketim Toplumunda Kusursuzlaş(Tır)Ma Ayinlerinin Kurbanı Olarak Beden. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1301-1319.
- MCQUAİL, Denis - WINDAHL, Sven (2010). İletişim Modelleri Kitle İletişim Çalışmalarında. (Çev. Konca Yumlu). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- MEDYATAVA (2017). "Tiraj". İnternet Adresi; <http://www.medyatava.com/tiraj>. (Erişim Tarihi: 20. 09. 2017).
- NAZLI, Aylın. (2006). Bedenin Ölümü: Modern Öncesinden Postmoderne Beden ve Ölüm. *Sosyoloji Dergisi*, 16, 1-15.
- ODABAŞ, Sevim. (2008). "Güzelliğin On Para Etmez Şu Estetik Cerrahlar Olmasa:" Medyada Beden Politikalarının Temsili. *Kültür ve İletişim*, 11(1), 53-72
- ÖZBAY, Cenk., vd. (2011), "Giriş: Türkiye'de Neoliberalleşme ve Mahremiyetin Dönüşümü", *Neoliberalizm ve Mahremiyet Türkiye'de Beden, Sağlık ve Cinsellik* içinde. (Haz. Cenk Özbay, Ayşecan Terzioğlu ve Yeşim Yasin). İstanbul: Metis Yayınları. 9-28.
- ÖZHAN DEDEOĞLU, Ayla. ve KAZANÇOĞLU İpek. (2005). "Tüketim Kültüründe Beden Güzelliği ve Yemek Yeme Arzuları: Kadınların Tüketim Pratiklerine Yansıması". *Ege Akademik Bakış*, 5 (1-2) 77-88.
- SABAH Gazetesi (2017). İnternet Adresi; <https://www.sabah.com.tr>. (Erişim Tarihi: 22. 09. 2017).
- SEÇKİN, Gülcan. (2014). 'Gençlik ve Güzellik Sermayesi'nin Ticari ve İletişimsel Değeri. *Akdeniz İletişim Dergisi*, (21), 72-80.
- SEZGİN, Deniz. (2011). Yaşam Tarzı Önerileri Bağlamında Sağlık Haberlerinin Analizi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 52-78
- SÖZCÜ Gazetesi (2017). İnternet Adresi; <http://www.sozcu.com.tr>. (Erişim Tarihi: 22. 09. 2017).
- SÜNBÜL OLGUNDENİZ, Seda ve ÇATALCALI, Ayşe. (2012). Dergi Kapaklarında Kullanılan Haber Başlıklarının Dili ve Söylemi: Diyet ve Moda Haberleri Aracılığıyla Oluşturulan Kadın Kimlikleri, *Selçuk İletişim*, (7) 2, 174-191.
- TERKAN, Banu (2005). *Gündem Belirleme Medya ve Siyasal Gündem Üzerine Bir Çalışma*. Konya: Tablet Kitapevi.
- TİMUÇİN, Afşar (2008). *Estetik*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- TİRYAKİ, Salih. (2014). Kadın Sporcu Fotoğraflarıyla Bedenin Pazarla(n)ması. *Selçuk İletişim*, 8 (2), 218-237
- TWENGE, Jean M. - CAMPBELL, W. Keith (2010), *Asrın Vebası: Narsisizm İletti*. (Çev. Özlem Korkmaz). İstanbul: Kaknüs Yayınları

YAKTIL OĞUZ, Rabia Gürsel. (2010). Güzellik Kadınlar İçin Nasıl Vaade Dönüşür Kadın Dergilerindeki Kozmetik Reklamları Üzerine Bir İnceleme. *Selçuk İletişim*, 6(3), 184–195

YILDIRIM, Besim (2015). “İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları”, İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle içinde. (Ed. Besim Yıldırım). Konya: Literatürk Academia. 105-153

YÜCEL DOĞAN, Serap. (2010). Tüketim Kültüründe Kadın Bedeninin İdealize Edilmesine Yönelik Kadın Algılamaları ve Tüketim Davranışlarıyla İlişkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 51-59.

EK: GAZETE HABERLERİNİN İNTERNET LİNKLERİ

<http://www.hurriyet.com.tr/gercegi-ogrenince-sok-oldu-dudaklarina-silikon-diye-40591710>

<http://www.hurriyet.com.tr/estetik-icin-18inci-kez-bicak-altina-yatacak-40609751>

<http://www.hurriyet.com.tr/silikon-magduru-hemsirenin-son-hali-40479472>

<http://www.hurriyet.com.tr/sahte-estetik-uzmanina-iki-ayri-suctan-tutuklama-40453779>

<http://www.hurriyet.com.tr/iste-estetik-magduru-hemsirenin-son-hali-40467444>

<http://www.hurriyet.com.tr/silikon-magduru-hemsireden-haber-var-40458144>

<http://www.hurriyet.com.tr/sahte-estetik-uzmani-kuafore-unvan-dolandiriciliginden-sorusturma-40452873>

<http://www.hurriyet.com.tr/galeri-dudaklari-bu-hale-geldi-40444866>

<http://www.hurriyet.com.tr/dudak-skandalinda-yeni-gelisme-canli-yayin-bile-yapmis-40447377>

<http://www.hurriyet.com.tr/mestder-baskani-gursoy-estetik-hizmeti-hekiml-40450761>

<http://www.hurriyet.com.tr/son-dakika-yaptigi-dudak-silikonlari-ile-gundeme-gelen-sahte-estetik-uzmani-kuafor-hirsizliktan-tutuklandi-40449003>

<http://www.hurriyet.com.tr/son-dakika-dudak-silikonu-faciasinda-yeni-magdur-cikti-40446502>

<http://www.hurriyet.com.tr/merdiven-alti-guzellik-merkezlerine-dikkat-40450635>

<http://www.hurriyet.com.tr/genc-kizi-bu-hale-getirmisti-kendini-boyle-savundu-vur-dedikleri-yere-siktim-40445899>

<http://www.hurriyet.com.tr/merdivenalti-uyarisi-40451142>

<http://www.hurriyet.com.tr/az-kalsin-dudaklarindan-ediyordu-sorusturma-tamamlandi-40481264>

<http://www.hurriyet.com.tr/estetik-hayali-faciaya-donmesin-40454132>

<http://www.hurriyet.com.tr/estetikci-kuafore-darbe-ustune-darbe-40534494>

<http://www.hurriyet.com.tr/prof-dr-yavuz-dolgu-ve-estetik-uzman-kisiler-40466715>

<http://www.hurriyet.com.tr/dudak-dolgusuyla-hayati-kararan-genc-hemsire-konusu-40444841>

<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/08/10/sahte-estetikci-cezaevinden-kacti>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/10/13/dudagina-insaat-silikonuyla-dolgu-yapilan-kadin-18-ameliyatini-olacak>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/08/10/adanadaki-sahte-estetikci-kuafor-cezaevinden-kacti>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/07/29/sahte-estetikci-kuafore-2-yeni-dava>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/08/16/sahte-estetisyen-yakalandi>
<http://www.sabah.com.tr/fotohaber/yasam/sahte-estetik-uzmanina-dolandiricilik-sorusturmasi>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/05/06/sahte-estetik-uzmani-kuafor-hirsizlik-sucundan-tutuklandi>
<http://www.sabah.com.tr/fotohaber/yasam/adanada-sahte-estetik-uzmaninin-magdurlari-artiyor>
<http://www.sabah.com.tr/guney/2017/08/03/sahte-doktor-tahliye-edildi>
<http://www.sabah.com.tr/guney/2017/07/06/ozur-diledigi-kadinlar-sahte-doktoru-affetmedi>
<http://www.sabah.com.tr/guney/2017/05/06/kuafor-sonerin-vukuati-bitmiyor>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/06/05/silikon-magduru-hemsire-iyilesti>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/06/06/sahte-estetisyen-icin-5-yila-kadar-hapis-cezasi-istendi>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/05/23/estetik-magduru-hemsireden-haber-var>
<http://www.sabah.com.tr/guney/2017/05/17/merve-hemsirenin-dudagi-iyilesiyor>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/05/04/silikon-magduru-sadece-merve-keles-degilmis>
<http://www.sabah.com.tr/guney/2017/05/05/mervenin-dudaklari-eski-haline-gelecek>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/05/03/eski-dudaklarima-kavusmak-istiyorum>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/05/03/silikon-skandalinda-suclanan-kuafor-konustu-beraber-alkol-aldiktan-sonra>
<http://www.sabah.com.tr/yasam/2017/05/02/son-gunlerin-en-moda-estetik-uygulamasini-yapti-ama-simdi-cok-pisman>
<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/silikon-magduru-hemsireye-sok-suclama-1919944/>
<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/silikon-magduru-hemsirenin-son-hali-1880744/>
<http://www.sozcu.com.tr/2017/saglik/prof-dr-yavuz-dolgu-ve-estetik-uzman-kisilerce-yapilmali-1864486/>
<http://www.sozcu.com.tr/2017/saglik/silikon-magduru-hemsire-ameliyat-oldu-1849288/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/sahte-estetik-uzmani-kuafor-hirsizlik-sucundan-tutuklandi-1834388/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/adanada-sahte-estetik-uzmaninin-magdur-lari-artiyor-1831770/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/saglik/merve-kelese-silikon-uygulamasi-yapan-kuafor-soner-g-suclamalari-reddetti-1828259/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/saglik/insaat-silikonu-kullanmislar-2026723/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi-sahte-estetikcinin-tahli-yesine-itiraz-reddedildi-1965344/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/dudaklari-sisiren-sahte-estetikci-ye-5-yil-hapis-istendi-1883343/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/hemsirenin-dudagina-konulan-madde-belirlenemedi-1855107/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/silikon-magduru-hemsireden-haber-var-1851564/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/estetik-magduru-hemsi-re-iyilesiyor-2-1850859/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/merve-hemsireden-iyilesiyorum-mesaji-1849203/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/sahte-estetikci-kuafore-2-suctan-daha-tutuklama-1842542/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/dunya/son-dakika-estetik-magduru-hemsire-dunya-medyasina-konu-oldu-1836167/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/bakanliktan-estetik-skandali-ile-ilgili-aciklama-1833825/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/estetik-dolgu-magdur-lari-sikayetci-oldu-1833465/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/dudaga-dolgu-magdur-lari-artiyor-1831719/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/prof-dr-yavuz-hemsirenin-dudagina-yapilan-materyali-ogrenmek-asama-kaydettirir-1829658/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/saglik/merve-kelese-silikon-uygulamasi-yapan-kuafor-soner-g-suclamalari-reddetti-1828259/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/kuaforun-doktor-oldu-gunu-soyleyerek-dolgu-yaptigi-dudaklari-sisti-1826911/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/firari-sahte-estetikci-yakalandi-1974365/>

<http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/sahte-estetikci-cezaevinden-kacti-1967684/>